

เอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์
A Shared Cultural Identity of Nakhon-Chaiya-Bu-Rin Provincial Cluster

กิตติพงษ์ พลทิพย์ และ พระบุญทัน สุภatto (ไชยชาญรำ)

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Kittipong Polthip and Phra Buntan Suphatto (Chaichanram)

western university

วันที่รับบทความ: 20 กันยายน 2563; วันที่แก้ไขบทความ 12 ตุลาคม 2563; วันที่ตอบรับบทความ: 16 ตุลาคม 2563

Received: September 20, 2020; Revised: October 12, 2020; Accepted: October 16, 2020

บทคัดย่อ

กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ หรือกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ประกอบด้วย จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีเอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรม โดยการรวบรวมทุนทางวัฒนธรรมที่ลักษณะพื้นฐานใกล้เคียงกัน ประกอบด้วย 1) เอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมด้านผ้าไหม 2) เอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมด้านอนุสาวรีย์ 3) เอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมด้านโบราณสถาน และ 4) เอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมด้านแหล่งน้ำ ทั้งนี้กลุ่มจังหวัดได้จัดทำแนวทางในการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจ สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนารายได้บริบทเอกลักษณ์ร่วมของทุนทางวัฒนธรรมภายในกลุ่มจังหวัด และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

คำสำคัญ: เอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรม, นครชัยบุรินทร์

Abstract

Nakhon-Chaiya-Bu-Rin Provincial Cluster or Lower northeast Provincial Cluster 1 include Chaiyaphum, Nakhon Ratchasima, Buriram and Surin. Which has a shared cultural identity by collecting cultural capital that has similar basic characteristics include 1) a shared cultural identity in silk 2) a shared cultural identity in monument 3) a shared cultural identity in archaeological site 4) a shared cultural identity in water source. In the regard, the provincial cluster have created guidelines for social and economic development. Reflecting the development under the context of the common identity of cultural capital within the provincial cluster and with continuous and sustainable development.

Keywords: The Shared Cultural Identity,

บทนำ

กลุ่มจังหวัด หมายถึง กลุ่มของจังหวัดที่คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการพิจารณาจัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ.2551 และเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบพร้อมประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยมีหลักการการบริหารงานจังหวัดและ

กลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ ประกอบด้วย

- 1) การบริหารงานให้เป็นไปตามแผนพัฒนาจังหวัดหรือแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดแล้วแต่กรณี
- 2) การสร้างโอกาส และส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาสังคมในจังหวัด เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันและการแก้ไขปัญหา ร่วมกันเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- 3) การกระจายอำนาจการตัดสินใจลงไปสู่ระดับผู้ปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการปฏิบัติราชการ
- 4) การส่งเสริมและสนับสนุนให้ท้องถิ่นมีความพร้อมในการรองรับการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 5) การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มีความโปร่งใส และมีการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติราชการ
- 6) การบริหารงบประมาณจังหวัดให้เป็นไปตามวิธีการบริหารงบประมาณจังหวัดแบบบูรณาการตามหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติตามที่คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ กำหนดตามข้อเสนอแนะของสำนักงบประมาณ (ราชกิจจานุเบกษา, 2551)

ปัจจุบันคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการได้จัดตั้งกลุ่มจังหวัด จำนวน 18 กลุ่มจังหวัด 6 ภาค (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) ซึ่งในแต่ละกลุ่มจังหวัดได้มีแนวทางการพัฒนาของกลุ่มจังหวัด โดยเฉพาะในด้านเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะเด่นชัดของทุนทางวัฒนธรรมของแต่ละจังหวัดและกลุ่มจังหวัดพยายามค้นหาเอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาในด้านสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มจังหวัด

บทความนี้ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอผลการศึกษาเอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการดำเนินงานทางวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดและวิเคราะห์คุณสมบัติของเอกลักษณ์ใน แต่ละจังหวัด แล้วสังเคราะห์เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละจังหวัดที่มีคุณสมบัติร่วมกัน สามารถนำมาใช้เป็นตัวแทนทางวัฒนธรรมร่วมกันในกลุ่มจังหวัด ทั้งวัฒนธรรมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น

เอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์

กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ หรือกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ประกอบด้วย จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ โดยให้จังหวัดนครราชสีมาเป็นศูนย์ปฏิบัติการของกลุ่มจังหวัด (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ และรวบรวมทุนทางวัฒนธรรมที่ลักษณะพื้นฐานใกล้เคียงกัน พบว่ามีเอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมจำนวน 4 ประเภท ประกอบด้วย 1) เอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมด้านผ้าไหม 2) เอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมด้านอนุสาวรีย์ 3) เอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมด้านโบราณสถาน และ 4) เอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมด้านแหล่งน้ำ รายละเอียดดังนี้

1. เอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมด้านผ้าไหม

ผ้าไหมเป็นผ้าที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของความเป็นไทยที่มีมาช้านาน นับว่าเป็นภูมิปัญญาที่ถูกถ่ายทอดมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรม บ่งบอกถึงศิลปวัฒนธรรมที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น แสดงถึงภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นที่นำเอาความรู้ที่มีอยู่ถ่ายทอดออกมาเป็นผืนผ้า เห็นได้จากลวดลายต่างๆที่บ่งบอกถึงวิถีชีวิต และภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น ควรแก่การอนุรักษ์สืบทอดให้คงอยู่ต่อไป กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์เป็นแหล่งผลิตผ้าไหมที่ใหญ่ที่สุดของประเทศจนมีการส่งเสริมเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจให้เป็นเขตอุตสาหกรรมผ้าไหมนครชัยบุรินทร์ และมีชื่อเสียงในด้านวัฒนธรรมการทอผ้าไหมเป็นอย่างมาก ซึ่งรายละเอียดผ้าอันเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละจังหวัด ดังนี้

1.1 ลวดลายผ้าไหมที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละจังหวัดในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ จากการศึกษาของพระมหาณัฐพันธ์ สุทสนวิภาณี(หาญพงษ์), สุวิน ทองปั้น และจรัส ลีกา (2562) พบว่ามี 4 ลวดลายของแต่ละจังหวัด ดังนี้

1.1.1 ผ้าไหมหางกระรอก ลวดลายเอกลักษณ์ของจังหวัดนครราชสีมา ใช้หลักการทอผ้าโดยใช้ไหมเส้นพุ่งจำนวน 2 เส้นปั่นควบกันโดยการตีเกลียวควบเข้าด้วยกันให้เป็นเส้นเดียวโดยส่วนใหญ่นิยมใช้เป็นสีเหลืองมาปั่นควบ และเรียกเส้นควบนี้ว่า “เส้นหางกระรอก” จากนั้นนำมาทอพุ่งขัดกับเส้นยืน ซึ่งใช้สีหนึ่งที่เข้มหรืออ่อนกว่าเพื่อให้เกิดลายขัดกัน จะได้ผ้าพื้นที่มีลายเหลือบเล็ๆในเนื้อผ้าคล้ายจะมีปูชนอันขึ้นมาเหมือนเส้นขนของหางกระรอกจึงเรียกว่า “ผ้าไหมหางกระรอก”

1.1.2 ผ้าไหมลายขอล้านารี ลวดลายเอกลักษณ์ของจังหวัดชัยภูมิ เป็นผ้าไหมมัดหมี่ที่ใช้เทคนิคการมัดหมี่เป็นลวดลายแถบเล็กๆสลับด้วยด้ายหรือไหมพื้นสีต่างๆทำให้เกิดลายริ้วเป็นแถบในแนวตั้งขนานกับลำตัวในด้านลักษณะของลวดลาย

1.1.3 ผ้าไหมตีนแดง ลวดลายเอกลักษณ์ของจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นผ้าที่มีลักษณะพิเศษคือ ส่วนเชิงของผ้ามัดหมี่ที่พื้นมีเป็นพื้นสีแดง บางพื้นมีการจกกลดลายเป็นแถบริ้วลายจกขนาดเล็ก หรือใช้เทคนิคการเก็บขีดเส้นไหมสี ที่เรียกว่า “การเก็บตีนดาว” มาผสมผสานเพื่อให้เกิดความสวยงามและแสดงฝีมือของผู้ทอ

และผ้าชิ้นมัดหมี่ตีนแดงโบราณจะมีการต่อหัวขึ้นและตีนขึ้น และลวดลายมัดหมี่จะทอเป็นชิ้นหมี่รวดหรือหมี่โลด

1.1.4 ผ้าไหมโฮล ลวดลายเอกลักษณ์ของจังหวัดสุรินทร์ เป็นผ้าที่เน้นสีส่นและลวดลายให้ดูเด่นสะดุดตา มีลักษณะคล้ายใบไผ่ เป็นลายรีวขนาดกว้างประมาณครึ่งนิ้ว คล้ายกันใบไผ่สลับกับลายมัดหมี่ที่คล้ายใบไผ่ หรือลายลี้วสลับลายมัดหมี่ ซึ่งผู้ผลิตมุ่งให้เห็นความสำคัญกับเส้น สี การจัดวางตำแหน่งรูปร่าง และช่องไฟ

1.2 ชุมชนหมู่บ้านผ้าไหม เป็นอีกเอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมด้านผ้าไหม ที่กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ได้พัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวสายไหม ซึ่งในแต่ละจังหวัดจะมีชุมชนหมู่บ้านผ้าไหมที่มีชื่อเสียงประจำจังหวัด รายละเอียดดังนี้

1.2.1 ผ้าไหมอำเภอบักรังชัย จังหวัดนครราชสีมา ผ้าไหมบักรังชัยได้รับการขึ้นชมนว่าเป็นผ้าไหมที่มีคุณภาพดี ได้มาตรฐาน มีลักษณะเนื้อผ้าแน่น สีคงทน ไม่ตก เมื่อนำมาซักเนื้อผ้าไม่ยุบ เมื่อนำมานุ่งเนื้อผ้าไม่ย้วย ผ้าที่ทอมากเป็นผ้าพื้น 2 ตะกอน มีทั้งผ้าเนื้อหนา เนื้อบาง เนื้อหยาบ ผ้าหมี่ ผ้าหางกระรอก และผ้าโสร่ง มีหมู่บ้านทอผ้าไหม กลุ่มทอผ้าไหม และโรงงานทอผ้าไหมจำนวนมากที่สามารถจำหน่ายได้ในในประเทศและต่างประเทศ หมู่บ้านทอผ้าไหมที่มีชื่อเสียง เช่น กลุ่มหัตถกรรมผ้าไหมบ้านดู่ บ้านจะโป๊ะ ตำบลเมืองปัก บ้านหัน ตำบลตะคุ เป็นต้น

1.2.2 ผ้าไหมอำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ เป็นชุมชนทอผ้าไหมที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันมานานในวงการผ้าไหม ด้วยลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่สืบทอดถ่ายทอดกันมาแต่โบราณ ในปี พ.ศ. 2523 นายถนอม แสงชมพู นายอำเภอบ้านเขว้าในขณะนั้นได้นำผ้าไหมส่งศูนย์ศิลปาชีพสวนจิตรลดา ด้วยคุณภาพของผ้าไหม ลวดลายที่แปลกตา และฝีมือที่ประณีต จึงได้รับความสนใจ มีผู้สั่งทอผ้าไหมเป็นจำนวนมาก ต่อมาในปีพ.ศ. 2530 ร.ต.สุนัย ณ อุบล รน. ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิในขณะนั้นได้ให้การส่งเสริมการผลิตและส่งผ้าไหมบ้านเขว้าเข้าประกวดที่โครงการศิลปาชีพ พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ จังหวัดสกลนคร ได้รับรางวัลชนะเลิศ

1.2.3 ชุมชนท่องเที่ยวไหม จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์เป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงด้านการทอผ้าไหม นับตั้งแต่ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าให้กรมหมื่นพิชัยมหิตโรดม อธิบดีกรมช่างไหม ในปี พ.ศ. 2447-2448 ได้มีการจัดตั้งสถานีเลี้ยงไหมปลูกหม่อนที่จังหวัดบุรีรัมย์ขึ้น ในปัจจุบันจังหวัดบุรีรัมย์มีชุมชนที่มีชื่อเสียงด้านทอผ้าไหมจำนวนมากกระจายในแต่ละอำเภอ และมีการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวไหมขึ้น เช่น หมู่บ้านท่องเที่ยวไหมบ้านหัวสะพาน ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง หมู่บ้านท่องเที่ยวไหมบ้านสนวนนอก อำเภอห้วยราช หมู่บ้านท่องเที่ยวไหมหนองตาไก้ ตำบลหนองกง อำเภอนางรอง และหมู่บ้านท่องเที่ยวไหมสายยาว ตำบลลุมพลี อำเภอเมืองบุรีรัมย์ นอกจากนี้ยังมีมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษบ้านนาโพธิ์ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ ที่เป็นแหล่งเรียนรู้การทอผ้าไหมของจังหวัดบุรีรัมย์ที่สำคัญด้วย

1.2.4 ชุมชนทอผ้าไหมยกทอง บ้านท่าสว่าง จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดที่มีชุมชนทอผ้าไหมกระจายอยู่เกือบทุกหมู่บ้าน ด้วยความเป็นเอกลักษณ์ สวยงาม ประณีต ฝีมือช่างทอที่สืบทอดกันมาแต่โบราณรวมกับการส่งเสริมด้วยองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ๆ ทำให้ผ้าไหมสุรินทร์เป็นผ้าที่มีคุณภาพและมีชื่อเสียงของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนทอผ้าไหมยกทอง บ้านท่าสว่าง โดยการสืบทอดของอาจารย์วีระธรรมตระกูลเงินไทย ที่สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดสุรินทร์และประเทศไทยเป็นอย่างมาก

2. เอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมด้านอนุสาวรีย์

กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ เป็นกลุ่มจังหวัดที่มีประวัติยาวนาน และมีอนุสาวรีย์บุคคลสำคัญของจังหวัดในทุกจังหวัด นับว่าเป็นเอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมที่นิยมนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มจังหวัดได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละจังหวัดดังนี้

2.1 อนุสาวรีย์พระยาภักดีชุมพล (แล) ประดิษฐานอยู่ตรงวงเวียนศูนย์ราชการ ใจกลางแยกถนนหลุยส์กับถนนบรรณการ สร้างขึ้นโดยชาวจังหวัดชัยภูมิร่วมกันสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2518 เพื่อรำลึกถึงพระยาภักดีชุมพล เจ้าเมืองชัยภูมิคนแรก ลักษณะอนุสาวรีย์เป็นชายไทยทรงผมมหาดไทย ไว้หนวด สวมชุดข้าราชการสำนักสยาม มือซ้ายถือตราสาร หันหน้าไปทางทิศใต้ ความสูง 270 เซนติเมตร น้ำหนัก 700 กิโลกรัม ตั้งอยู่บนฐานคอนกรีตสูง 4 เมตรทำพิธีเปิดอย่างเป็นทางการในวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2510

2.2 อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี (ย่าโม) ประดิษฐานอยู่ใจกลางเมือง ระหว่างถนนราชดำเนินกับถนนชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2477 เพื่อเป็นอนุสรณ์รำลึกถึงวีรกรรมอันยิ่งใหญ่ของท้าวสุรนารี วีรสตรีไทยที่อยู่ในหัวใจของชาวโคราช นับเป็นอนุสาวรีย์ที่ยกย่องความดีของวีรสตรีสามัญชนคนแรกของประเทศ อนุสาวรีย์หล่อด้วยทองแดงรมดำสูง 185 เซนติเมตรหนัก 325 กิโลกรัม ประดิษฐานบนฐานไฟที่สีเหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสองสูง 250 เซนติเมตร แต่งกายด้วยเครื่องยศพระราชทานในท่ายืนมือขวาคุมดาบปลายดาบจรดพื้น มือซ้ายท้าวสะเอว หันหน้าไปทางทิศตะวันตก ภายในบรรจุอัฐิของท้าวสุรนารี

2.3 พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ตั้งอยู่บริเวณวงเวียนสายบุรีรัมย์-สตึก ตัดถนนสายบุรีรัมย์-ประโคนชัย เป็นพระบรมราชานุสาวรีย์ที่ชาวจังหวัดบุรีรัมย์ร่วมกันสร้างขึ้นด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณแห่งผู้สถาปนาเมืองบุรีรัมย์และเป็นอนุสรณ์สักการะ สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2539 มีขนาดเท่าครึ่งของพระองค์จริงหล่อด้วยโลหะสัมฤทธิ์ ประทับบนช้างศึกด้วยฉลองพระองค์แบบนักรบตามขัตติยราชประเพณีโบราณ ตั้งอยู่บนฐานกว้าง 4 เมตร ยาว 8.80 เมตร และสูง 10 เมตร

2.4 อนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง ประดิษฐานอยู่ที่ทางเข้าเมืองทางด้านทิศใต้บริเวณหลักกิโลเมตรที่ 10 ถนนสุรินทร์-ปราสาท สร้างขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2511 เพื่อเป็นอนุสรณ์สถานระลึกถึงเจ้าเมืองสุรินทร์คนแรกอนุสาวรีย์เป็นรูปหล่อทองเหลืองรมดำสูง 2.2 เมตร มือขวาถือขบอง้าว สะพายดาบคู่อยู่บนหลัง ทำพิธีเปิดอนุสาวรีย์เมื่อวันที่ 13 เมษายน พ.ศ. 2528

3. เอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมด้านโบราณสถาน

โบราณสถาน เป็นอสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุ หรือโดยลักษณะการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับ อสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี (ราชกิจจานุเบกษา, 2535) ซึ่งเป็นวัฒนธรรมร่วมที่พบได้ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีนทร์ ด้วยเป็นพื้นที่ที่มีประสาทหินหรือปราสาทขอม กระจายอยู่ทั่วไปในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีนทร์ ซึ่งทั้งหมดล้วนเป็นโบราณสถานที่น่าศึกษาและเรียนรู้ กลุ่ม จังหวัดนครชัยบุรีนทร์ยังนำเอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมด้านโบราณสถานมาพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยว และใช้ในการเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มจังหวัดอีกด้วย ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละจังหวัดดังนี้

3.1 ปราสาทกู๋ ตั้งอยู่ที่บ้านหนองบัว ถนนบรรณาการ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ สร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 18 ในสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 พบหลักฐานว่าเป็นอโรคยาศาล ลักษณะมีองค์ ประฐานอยู่ตรงกลาง 1 องค์ บรรณาลัยด้านหน้า 1 หลัง ล้อมด้วยกำแพงซึ่งมีโคปุระเฉพาะด้านหน้าทั้งหมด ก่อด้วยอิฐศิลาแลงยกเว้นกรอบประตูหน้าต่าง ทับหลัง เสาประดับล้วนเป็นหินทราย หันหน้าไปทางทิศ ตะวันออก ทิศตะวันออกเฉียงเหนือของปราสาทมีสระน้ำ 1 สระ ยังคงสภาพสมบูรณ์ โดยเฉพาะองค์ประฐานซึ่ง มีผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาด 5 เมตร ย่อมุมไม้สิบสอง ด้านหน้ามีประตูทำเป็นมุขยื่นออกมา ผังปราสาทอีก 3 ด้านเป็นประตูหลอก จำหลักภาพตรงกลางเป็นพระพุทธรูปประทับนั่งสมาธิ ซึ่งจับท่อนพวงมาลัยไว้ด้วยมือ สองข้าง ด้านข้างทางซ้ายและขวาจำหลักรูปพระอวโลกิเตศวร 4 กร กับรูปนางปรัชญาปารมิตา ด้านหน้ามีทับ หลังเช่นเดียวกัน แต่ปัจจุบันลบเลือนมาก ที่ช่องประตูหลอกด้านทิศเหนือยังมีพระพุทธรูปศิลาปางสมาธิ ศิลปะ แบบทวารวดี ขนาดสูง 1.75 เมตร หน้าตัก 7.5 เมตร ประดิษฐานอยู่ 1 องค์ ซึ่งเคลื่อนย้ายมาจากที่อื่น

3.2 อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย เป็นปราสาทหินที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ตั้งอยู่ใน อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ลักษณะเป็นปราสาทหินทางขอมโบราณแบบปาปวน สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าสุริยชัยวรมันที่ 1 ราวพุทธศตวรรษที่ 16 เพื่อใช้เป็นเทวสถานของศาสนาพราหมณ์และเปลี่ยนเป็นพุทธ ศาสนานิิกายมหายานในเวลาต่อมา ตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสวรรค์และโลกมนุษย์ ลักษณะผังของปราสาท หินพิมายสร้างขึ้นคล้ายเขาพระสุเมรุ มีองค์ปราสาทประธานตั้งอยู่ใจกลางของเทวสถานเป็นเสมือนทางเชื่อม ระหว่างโลกกับสวรรค์ และมีลักษณะพิเศษคือสร้างหันหน้าไปทางทิศใต้ ต่างจากประสาทหินอื่นๆที่นิยมหันไป ทางทิศตะวันออก สันนิษฐานว่าเพื่อให้หันรับกับเส้นทางตัดมาจากเมืองพระนคร เมืองหลวงของอาณาจักร ขะแมร์ในสมัยนั้น ในปีพ.ศ.2479 กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนปราสาทหินพิมายเป็นโบราณสถาน และได้จัดตั้งเป็นอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ในวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2532

3.3 อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ตั้งอยู่บ้านดอนหนองแวน ตำบลตาเป็ก อำเภอเฉลิมพระ เกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งอยู่บนภูเขาไฟที่ดับสนิทแล้ว สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่15-18 เพื่อเป็น โบสถ์พราหมณ์ในศาสนาฮินดูลัทธิไศวะ เปรียบเสมือนเขาไกรลาสที่ประทับของพระศิวะ และในพุทธศตวรรษ ที่ 18 ได้ดัดแปลงเป็นวัดทางพระพุทธศาสนา นิิกายมหายาน ผังของปราสาทได้รับการออกแบบให้มีลักษณะ แนวเส้นตรง และเน้นความสำคัญเข้าหาจุดศูนย์กลาง ปราสาทประธานหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ด้านขวา

ของบันไดทางขึ้นสู่ศาสนสถานมีอาคารที่เรียกว่า พลัปปลา ซึ่งเป็นที่พักจัดเตรียมองค์ของพระมหากษัตริย์ก่อนเสด็จเข้าสู่การสักการะเทพเจ้าหรือประกอบพิธีกรรมในศาสนสถาน กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติเมื่อปีพ.ศ. 2475 และเปิดอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2531

3.4 ปราสาทศรีขรภูมิ หรือปราสาทระแงง ตั้งอยู่ที่บ้านปราสาท ตำบลระแงง อำเภอศรีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ สร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 17 เป็นศาสนานินคุลธิไศวะ และในพุทธศตวรรษที่ 22 มีการบูรณะเพิ่มเติมที่องค์ปราสาทแถวหลังฝั่งทิศใต้เป็นศิลปะแบบล้านช้าง ปราสาทมีลักษณะเป็นปรางค์หมู่ 5 องค์ เป็นปราสาทก่ออิฐไม่สอปูน ตั้งอยู่บนฐานศิลาแลงเดียวกัน โดยตัวฐานก่อด้วยศิลาแลงกว้าง 25 เมตร ยาว 26 เมตร สูง 1.5 เมตร โดยมีคูน้ำกว้าง 125 เมตร ล้อมรอบสามด้าน โดยเว้นด้านตะวันออกอันเป็นทางเข้าไว้ ปรางค์ประธานสูงประมาณ 32 เมตร ทับหลังเป็นภาพพระศิวนาฏราชสับกร ทรงพ้อนรำอยู่เหนือเกียรติมุข ภายใต้วงโค้งลายท่อนมาลัย ซึ่งสลักภาพพระคเณศ พระพรหม พระวิษณุ และพระอุมา บริเวณกรอบประตูสลักเป็นรูปนางอัปสรถือดอกบัว และทวารบาลยืนกุมกระบอง

4. เอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมด้านแหล่งน้ำ

กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์เป็นกลุ่มจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่เป็นแหล่งน้ำสำคัญและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของแต่ละจังหวัดอีกด้วย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 เขื่อนจุฬาภรณ์ หรือเขื่อนน้ำพรม ตั้งอยู่ที่ตำบลทุ่งลุยลาย อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ กันลำน้ำพรมบนเทือกเขาขุนพาย ลักษณะเป็นเขื่อนหินทิ้ง แกนดินเหนียว สันเขื่อนยาว 700 เมตร ความสูงจากฐานราก 70 เมตร เป็นเขื่อนเอนกประสงค์ ใช้ประโยชน์ในการผลิตพลังงานไฟฟ้า การชลประทาน และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืด โดยเริ่มดำเนินการก่อสร้างเขื่อนและโรงไฟฟ้าเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ.2513 งานก่อสร้างแล้วเสร็จและสามารถจ่ายไฟฟ้าได้ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ.2515 และประกอบพิธีเปิดเขื่อนและโรงไฟฟ้าเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2516 นอกจากนี้ยังได้รับพระราชทานพระนามสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ขนานนามเขื่อนว่า เขื่อนจุฬาภรณ์ ภายในบริเวณเขื่อนมีบ้านพักรับรองและเรือเช่าล่องชมทิวทัศน์อ่างเก็บน้ำ นอกจากนี้บริเวณโดยรอบของที่ตั้งตัวเขื่อนมีทิวทัศน์สวยงาม มีอากาศเย็นสบายตลอดปี จนได้สมญาว่าเป็น สวิตเซอร์แลนด์ของประเทศไทย

4.2 เขื่อนลำตะคอง ตั้งอยู่ที่ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา สร้างขึ้นในปีพ.ศ. 2507-2512 เพื่อกันลำตะคอง บริเวณช่องเขาเขื่อนล้นกับช่องเขาถ่านเสีย ลักษณะเป็นเขื่อนดินสูง 40.30 เมตร สันเขื่อนยาว 521 เมตร เก็บน้ำได้ 310 ล้านลูกบาศก์เมตร มีวัตถุประสงค์เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้อุปโภคและบริโภค การเกษตร และลดอุทกภัย บริเวณรอบขอบอ่างจะเลาะเลียบไปกับถนนมิตรภาพ มองเห็นผืนน้ำกว้างใหญ่ไพศาลสุดสายตามีภูเขาโอบล้อม ซึ่งเป็นทิวทัศน์ที่สวยงามอย่างยิ่ง

4.3 อ่างเก็บน้ำห้วยจระเข้มาก และอ่างเก็บน้ำห้วยตลาด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นอ่างเก็บน้ำที่ใช้ในการอุปโภค บริโภค และเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญในการอพยพของนก นับเป็นแหล่งดูนกที่สำคัญ ได้รับการประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าในปีพ.ศ. 2523

4.4 อ่างเก็บน้ำห้วยเสนง จังหวัดสุรินทร์ สร้างเสร็จเมื่อพ.ศ. 2520 เพื่อปิดกั้นลำห้วยเสนงและลำน้ำอำปูล มีวัตถุประสงค์เพื่ออุปโภค บริโภค บรรเทาอุทกภัยและการเกษตร ลักษณะเป็นเขื่อนดิน สูงจากท้องน้ำ 20 เมตร สันเขื่อนยาว 4.4 กิโลเมตร สามารถกักเก็บน้ำได้ 20.8 ล้านลูกบาศก์เมตร นอกจากนี้ยังใช้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลา และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ภายในเป็นที่ตั้งของพระตำหนักประทับแรมของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และพระบรมวงศานุวงศ์

สรุป

กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ เป็นกลุ่มจังหวัดที่มีเอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมจำนวน 4 ประเภท ประกอบด้วย (1) เอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมด้านผ้าไหม (2) เอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมด้านอนุสาวรีย์ (3) เอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมด้านโบราณสถาน และ (4) เอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมด้านแหล่งน้ำ และกลุ่มจังหวัดได้นำมาใช้ในการจัดทำแนวทางในการพัฒนาเอกลักษณ์ร่วมทั้งในด้านกิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยว การจัดงานมหกรรมสินค้าผลิตภัณฑ์ ใช้เป็นเอกลักษณ์ในการประชาสัมพันธ์กลุ่มจังหวัด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาของกลุ่มจังหวัดภายใต้บริบทเอกลักษณ์ร่วมของทุนทางวัฒนธรรมภายในกลุ่มจังหวัดและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ประกาศคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ เรื่อง การจัดตั้งกลุ่มจังหวัดและกำหนดจังหวัดที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการของกลุ่มจังหวัด (ฉบับที่ 3). (17 พฤศจิกายน 2560).
- ราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศและงานทั่วไป. เล่มที่ 134 (ตอนพิเศษ 281). หน้า 14-16.
- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดบูรณาการ พ.ศ.2551. (30 ธันวาคม 2551).
- ราชกิจจานุเบกษาลับกฤษฎีกา. เล่มที่ 125 (ตอนที่ 137). หน้า 1-16.
- พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535. (5 เมษายน 2535). ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา. เล่มที่ 109 (ตอนที่ 38). หน้า 12.
- พระมหาณัฐพันธ์ สุทิสสนวิภาณี(หาญพงษ์), สุวิน ทองปั้น และจรัส ลีกา. (2562). การวิเคราะห์ความงามผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์ ตามทฤษฎีวัตถุวิสัย. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาราชมนตรี. 6 (1), 223-235.